

Sygn. akt III AUa 2219/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Małgorzata Micorek-Wagner

Sędziowie: SA Anna Kubasiak (spr.)

SO del. Ewa Stryczyńska

Protokolant: st.sekr.sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 r. w Warszawie

sprawy sprawę J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o wypłatę zawieszanej emerytury

w przedmiocie skargi J. L. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt VII U 1399/11, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 stycznia 2012 r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 czerwca 2013 r. sygn. akt VII U 397/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 2219/13

UZASADNIENIE

J. L. w dniu 7 grudnia 2012r. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 25 stycznia 2012r. powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. wydany w sprawie o sygn. akt K 2/12. W piśmie skarżąca wniosła o zmianę wyroku Sądu Okręgowego wydanego w sprawie o sygn.VII U 1399/11 oraz podjęcie wypłaty emerytury przysługującej jej od 1 października 2011r., a także zasądzenie należnych odsetek.

W odpowiedzi na skargę o wznowienie postępowania Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o jej oddalenie w zakresie jakim dotyczy zawieszenia wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011r. do 29 lutego 2012r., nadto umorzenie postępowania w pozostałym zakresie.

Wyrokiem z 11 czerwca 2013r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wznowił postępowanie w sprawie o sygn. akt. VII U 1399/11, zmienił zaskarżony wyrok i decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 28 września

2011r. w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury J. L. za okres od 1 października 2011r. do 29 lutego 2012r., oddalając w pozostałym zakresie odwołanie, zaś wnioszek o zapłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia zawarty w skardze o wznowienie postępowania przekazał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. celem rozpoznania.

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne:

Decyzją z 20 sierpnia 2009r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. przyznał J. L. prawo do emerytury. Decyzją z 28 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na podstawie art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zawiesił prawo do emerytury od 1 października 2011r. J. L. złożyła odwołanie od tej decyzji. Wyrokiem z 25 stycznia 2012r. wydanym w sprawie o sygn. akt VII U 1399/11 Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. L..

Sąd wskazał, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 13 listopada 2012r. wydanym w sprawie o sygn. akt K 2/12 uznał art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie jego stosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony 22 listopada 2012r.

Organ rentowy decyzją z 26 kwietnia 2012r. podjął od 1 marca 2012r. wypłatę zawieszanej emerytury wobec skarżącej, a więc po rozwiązaniu przez ubezpieczoną stosunku pracy z dniem 28 marca 2012r.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, a także w aktach emerytalnych.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania jest zasadna i podlega uwzględnieniu. Powołując się na dyspozycje art. 401¹ k.p.c. Sąd wskazał, że można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Ponadto z art. 407 §2 k.p.c. wynika, że w sytuacji określonej w art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c., nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia. Przedmiotowe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o sygn. K 2/12 ogłoszone zostało w dniu 22 listopada 2012r., a skarga o wznowienie postępowania wniesiona została 7 grudnia 2012r. Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania wniesiona przez J. L. została wniesiona w przypisanym terminie.

Na wstępie rozważań Sąd Okręgowy wskazał, że od 8 stycznia 2009r. osoby, które złożyły wnioski o przyznanie prawa do emerytury i od tej daty stwierdzono ich prawo do tego świadczenia, dla uzyskania wypłaty nie musiały rozwiązywać umów o pracę z pracodawcami, u których pracowały w dacie przechodzenia na emeryturę natomiast osoby, które miały zawieszane prawo do wypłaty emerytury, ze względu na kontynuowanie zatrudnienia w zakładach pracy, w których pracowały przed przejściem na emeryturę, mogły na swój wniosek podjąć ich wypłatę. W tym stanie prawnym J. L. nabyła prawo do emerytury.

Sąd podniósł, że od 1 stycznia 2011r. nastąpiła zmiana zasad zawieszalności emerytur, gdyż na mocy art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010r., nr 257, poz. 1726) art. 103 uzyskał brzmienie (art. 6 pkt 1) - ust. 1 prawo do emerytur i rent ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106. Ust. 2 Przepisu ust. 1 nie stosuje się do emerytów, którzy ukończyli 60 lat (kobiety). Ponadto został dodany, po art. 103 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, art. 103a o treści : Prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta

z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Na zasadzie art. 28 tej ustawy postanowiono, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, czyli FUS oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011r.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012r. sygn. akt K 2/12 orzekł, że art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wskazał, że „oceniając przedstawioną sytuację osób, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz bezpieczeństwa prawnego obywateli, należy dojść do wniosku, że gdyby w momencie przejścia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, aby uzyskać świadczenie emerytalne, to w chwili osiągnięcia wieku emerytalnego zrezygnowałyby ze złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowałyby zatrudnienie.”

Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw traci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie ma zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011r.

W ocenie Sądu Okręgowego, w związku z powyższym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego uznać należy, że J. L. przysługuje prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011r., za cały okres zawieszenia czyli do 29 lutego 2012r. Mieści się bowiem ona w okresie wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny, bo prawo do emerytury nabyła od 1 lipca 2009r.

W świetle powyższego, uwzględniając skargę wnioskodawczyni, Sąd Okręgowy na mocy art. 412 § 2 k.p.c. zmienił wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z 25 stycznia 2012r. sygn. VII U 1399/11 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z 28 września 2011r. podejmując wypłatę emerytury przysługującej wnioskodawczyni od 1 października 2011r. do 29 lutego 2012r. Wniosek o wypłatę odsetek Sąd na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., gdyż jest to nowe żądanie, nierozpoznane dotąd przez organ rentowy

Apelację od powyższego wyroku wniosł organ rentowy zaskarżając go całości, zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 134 ust. 1 pkt 1 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez przyjęcie, że na skutek wyrok Trybunału Konstytucyjnego dopuszczalne jest podjęcie wypłaty zawieszony emerytury za okres sprzed daty ogłoszenia tego wyroku, nadto naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 135 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do rozstrzygnięcia o dacie początkowej wznowienia wypłaty świadczenia, po ustaniu przyczyny wstrzymania wypłaty świadczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że decyzją z 26 kwietnia 2012r. organ rentowy podjął wypłatę emerytury od 1 marca 2012r., w związku z rozwiązaniem stosunku pracy, zatem w niniejszej sprawie spór dotyczył daty, od jakiej organ rentowy powinien wznowić wypłatę świadczenia. Sąd uznał, że dla rozstrzygnięcia tej kwestii istotne znaczenie ma ogłoszenie dnia 22 listopada 2012r. wyroku przez Trybunał Konstytucyjną z dnia 13 listopada 2012r. sygn. akt K 2/12. Organ podniósł, że zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, orzeczenie trybunału Konstytucyjnego z zasady wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. W wyroku z 13 listopada 2012r. Trybunał z tej ostatniej możliwości nie skorzystał co oznacza, że sądy i organy administracji obowiązane są uwzględniać to orzeczenie w procesie stosowania prawa od 22 listopada 2012r. Zdaniem skarżącego organ administracji wydając decyzję w określonej dacie związany jest obowiązującym wówczas stanem prawnym i nie może przewidzieć treści wydanego później wyroku przez Trybunał. Apelujący wskazał, że przedmiotem kontroli sprawowanej przez sąd ubezpieczeń społecznych jest decyzja organu rentowego, wobec czego oceniając skutki ogłoszenia wyroku Trybunału dla prawomocnego wyroku sądu rozpoznającego odwołanie od takiej decyzji, trzeba w pierwszej kolejności rozważyć, jakie są następstwa ogłoszenia takiego wyroku dla prawomocnej decyzji ZUS. Normatywnym oparciem dla koncepcji działania wyroku Trybunału wstecz od daty jego ogłoszenia (ex tunc) w sprawach zakończonych decyzją właściwego organu są przepisy procedury administracyjnej, przewidujące możliwość zmiany lub uchylecia ostatecznej decyzji administracyjnej, w przypadku gdy Trybunał stwierdzi niekonstytucyjność aktu prawnego, na podstawie którego wydano orzeczenie. Apelujący podniósł, że o ile art. 83a ust. 2 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje co do zasady, że decyzje ostateczne ZUS, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez ZUS uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach k.p.a., to stosowanie powyższego przepisu w postępowaniach mających za przedmiot ustalenie uprawnień do emerytur i rent i ich wysokości zostało wyłączone, na mocy jednoznacznej dyspozycji art. 83 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei przepisy ustawy emerytalnej i ustawy systemowej nie przewidują żadnych szczególnych trybów wzruszenia ostatecznej decyzji ZUS, na wypadek wydania wyroku Trybunału, dotyczącego podstawy prawnej takiego orzeczenia.

W ocenie skarżącego fakt ogłoszenia wyroku Trybunału 13 listopada 2012r. i związana z tym utrata mocy przez art. 103a ustawy emerytalnej w zakresie określonym przez Trybunał, wywarł skutek w postaci ustania przyczyny wstrzymania wypłaty świadczenia w rozumieniu art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, jako że kontynuacja zatrudnienia nie stanowi już przyczyny zawieszenia prawa do emerytury. Dopóki powyższy przepis funkcjonował w porządku prawnym, a więc także w dacie wydania decyzji zaskarżonej w niniejszej sprawie, ZUS na podstawie prawidłowej wykładni prawa przyjął, że kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia stanowiło przesłankę zawieszenia prawa do emerytury zgodnie z dyspozycją art. 103a ustawy, co z kolei uzasadniało wstrzymanie wypłaty świadczenia na zasadach art. 134 ust. 1 pkt 1. Obecnie wypłata emerytury należnej ubezpieczonym, do jakich stosuje się wyrok Trybunału powinna zostać wznowiona, stosownie do dyspozycji art. 135 ust. 1 ustawy emerytalnej, a na mocy tego przepisu wypłatę wznawia się z zasady od miesiąca ustania przyczyny wstrzymania wypłaty, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano z urzędu decyzję o jej wznowieniu. Natomiast wznowienie wypłaty od miesiąca wstrzymania wypłaty następuje tylko w przypadkach nie zachodzących w niniejszej sprawie.

W niniejszej sprawie ubezpieczona J. L. wystąpiła o wznowienie postępowania 7 grudnia 2012r., ale przyczyna wstrzymania wypłaty świadczenia należnego jej ustała przed dniem ogłoszenia wyroku TK w Dzienniku Ustaw RP, ze względu na rozwiązanie przez nią stosunku pracy. Uwzględniając tę ostatnią okoliczność, organ rentowy wznowił wypłatę świadczenia od 1 marca 2012r. W takiej sytuacji przyznanie odwołującej się wypłaty emerytury od wcześniejszej daty organ rentowy uznał za niedopuszczalne, jako sprzeczne z art. 135 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego, jako bezzasadna, podlega oddaleniu w całości.

Na wstępie wskazać należy, że poczynione w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, jako prawidłowe i wyczerpujące Sąd Apelacyjny przyjmuje za podstawę także własnego rozstrzygnięcia, nie dostrzegając jednocześnie potrzeby uzupełniania zebranych na etapie postępowania pierwszo instancyjnego, dowodów.

Odnosząc się do zakresu zaskarżenia wyroku apelacją, wskazać należy, że Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że prawo do wypłaty emerytury przysługuje J. L. od dnia wstrzymania wypłaty tj. od 1 października 2011r. do dnia podjęcia wypłaty tj. do 29 lutego 2012r.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia czasowego zakresu obowiązywania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. wydanego w sprawie o sygn.akt K 2/12 (Dz. U. z 2012r. poz. 1285), a w szczególności okoliczność, czy ów wyrok wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną (*ex tunc*), czy też działa wyłącznie na przyszłość (*ex nunc*) poczynając od dnia jego ogłoszenia. Trzeba wskazać, że poza sporem pozostawała okoliczność, że ubezpieczona J. L. należy do kręgu osób, których wymieniony wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczy, albowiem nabyła ona prawo do emerytury począwszy od dnia 1 marca 2009r. (vide: decyzja ZUS z dnia 20 marca 2009r. – k. 62-63 akt emerytalnych), czyli w okresie wskazanym w punkcie 9 uzasadnienia w/w orzeczenia Trybunału tzn. w przedziale czasowym od dnia 8 stycznia 2009r. do dnia 31 grudnia 2010r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego orzekającego w niniejszej sprawie, wyrok Trybunału Konstytucyjnego wydany w sprawie o sygn. akt K 2/12, na który w podstawie skargi o wznowienie postępowania, powołała się J. L. ma moc wsteczną i wywołuje skutki prawne już od 1 października 2011r. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela w całej rozciągłości poglądy i argumentację zawartą w rozważaniach Sądu pierwszej instancji, zatem nie ma konieczności powtarzania zawartych w tym uzasadnieniu argumentów prawnych, które Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, a jedynie ich uzupełnienia.

Należy podkreślić, że skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału nie narusza zasady ochrony praw nabytych, a wręcz przeciwnie – pozwala na ochronę tych praw, prowadzi bowiem do reaktywacji prawa do otrzymywania emerytury, której wypłata była zawieszona na mocy przepisu uznanego następnie przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Ustawą Zasadniczą. Podkreślić należy, że z powołanej sentencji wyroku Trybunału nie wynika, aby przedmiotowe orzeczenie miało działać jedynie na przyszłość. W tym stanie rzeczy w niniejszej sprawie brak było podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, albowiem organ rentowy powinien był wznowić wypłatę emerytury na rzecz ubezpieczonej już od dnia, od którego wypłata tego świadczenia została zawieszona – czyli począwszy od 1 października 2011r. Skoro bowiem przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) utracił moc obowiązującą w zakresie, w jakim znajdował zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy – jako niezgodny z Konstytucją RP, to znaczy, że należy wrócić w pełni do stanu prawnego, który obowiązywał przed wprowadzeniem wymienionego wyżej przepisu do polskiego porządku prawnego.

Skoro zaś wymieniony przepis stanowił podstawę zawieszenia wypłaty emerytury od 1 października 2011r. począwszy, to utrata jego mocy obowiązującej pociąga za sobą konieczność wznowienia wypłaty świadczenia emerytalnego od tej właśnie daty. Zachodzi bowiem konieczność uchylecia wszelkich skutków prawnych obowiązywania przepisu, który został uznany za niezgodny z Konstytucją RP wyrokiem Trybunału wydanym w sprawie o sygn.akt K 2/12 – i to już od pierwszego dnia, w którym ów przepis zaczął funkcjonować tzn. od dnia, w którym przepis ten zaczął skutkować zawieszaniem wypłaty emerytur, czyli od 1 października 2011r. począwszy. Należy więc zapewnić ubezpieczonej J. L. odzyskanie pełni praw do świadczenia emerytalnego od momentu wstrzymania jego wypłaty.

W tym stanie rzeczy za bezzasadny należy uznać podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 134 ust.1 pkt 1 oraz art. 135 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1442 ze zm.) oraz 401¹ k.p.c. Wszystkie zarzuty podniesione przez apelujący organ rentowy służyć mają bowiem wykazaniu, że w/w wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje skutki prawne jedynie na przyszłość (*ex nunc*), tzn. dopiero od daty publikacji tego orzeczenia w Dzienniku Ustaw, co nastąpiło w dniu 22 listopada 2012r. Powołując się

na te zarzuty skarżący wyraził w apelacji stanowisko, że brak było podstaw do wznawiania postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 25 stycznia 2012r., a także podjęcia wypłaty emerytury należnej wnioskodawczyni od 1 października 2011r. Tego jednak stanowiska Sąd Apelacyjny nie podziela.

Mając zatem na uwadze treść i zakres apelacji, rozstrzygnięcia wymagał zakres skutków derogacyjnych niezgodnego z Konstytucją przepisu, a w szczególności czy niezgodny z Konstytucją przepis, traci moc ex tunc tj. od początku jego wejścia w życie, czy też ex nunc, a więc od momentu stwierdzenia jego niezgodności z Konstytucją.

Zagadnienie skuteczności wyroków Trybunału Konstytucyjnego należy do kwestii skomplikowanych i mogących budzić wątpliwości, tak w doktrynie, jak też judykaturze.

Jak wynika z analizy wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie o sygn.akt K 2/12 utrata mocy obowiązującej niezgodnego z Konstytucją przepisu nie została odroczone w czasie, a zatem rozważenia wymaga, czy w takim razie należy automatycznie stwierdzić utratę mocy obowiązującej przepisu ze skutkiem ex tunc.

W doktrynie ukształtowały się dwa przeciwstawne stanowiska. Pierwsze reprezentuje pogląd znajdujący oparcie w założeniu wynikającym z treści art. 190 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Skoro więc przepis traci moc z określoną datą, to znaczy, że do tego czasu wywiera skutki prawne. Takie stanowisko reprezentuje apelujący.

Z drugiej strony istnieje ugruntowane stanowisko, z którego wynika, że przepis traci swój byt ex tunc, a więc od początku jego obowiązywania. Ma to miejsce w sytuacji, gdy sam tryb uchwalania ustawy był wadliwy.

W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę na treść uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygn.akt K 2/12. Trybunał zauważył wszakże, że w toku prac legislacyjnych pierwotnie nowelizacja miała obejmować osoby przechodzące na wcześniejszą emeryturę. Z uwagi jednakże na zmianę zakresu zastosowania nowelizacji zostały podniesione uwagi krytyczne odnośnie zgodności z Konstytucją tego rozwiązania, wobec czego nowelizacja objęła osoby, które uzyskały prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Trzeba także zauważyć, że nie tylko doktryna, lecz także orzecznictwo Sądu Najwyższego formułuje stanowisko zmierzające w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego do stanów faktycznych, w których formalnie nie dokonano jeszcze derogacji. Na poparcie tej tezy można odwołać się do motywów postanowienia Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2000r. (w sprawie sygn. III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331), zgodnie z którym akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez sąd także w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Podobny pogląd wypowiedział Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 5 września 2001r. (w sprawie o sygn.akt II UKN 542/00, OSNP 2003/11/276), stwierdzając że sąd drugiej instancji, który rozstrzyga sprawę po stwierdzeniu niezgodności przepisu ustawy z Konstytucją, nie może pominąć stanowiska Trybunału Konstytucyjnego i oddalić apelacji od wyroku, który został wydany przez sąd pierwszej instancji na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją.

W kolejnym wyroku z 12 czerwca 2002r. (sygn.akt II UKN 281/01), Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, że nie jest usprawiedliwioną podstawą kasacji zarzut zaniechania zastosowania obowiązującego w dacie wyrokowania przepisu ustawy, który następnie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że przy rozpoznawaniu środka odwoławczego sądy nie powinny stosować przepisu prawa, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, jest jednolite. Zaprezentowana linia orzecznictwa Sądu Najwyższego jest w tej kwestii stabilna i prowadzi do wniosku, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (vide:

postanowienie Sądu Najwyższego z 21 listopada 2008r., V CO 43/08, LEX nr 564856; wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2006r., II PK 42/06, LEX nr 950622; także wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 15 listopada 2006r., Lex 318307; wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 1999r., I CKN 204/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 94; wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1999r., II CKN 632/98, nie publ.).

Nie można pominąć, że w motywach postanowienia z 13 stycznia 2009r. (w sprawie o sygn.akt II Po 8/08) Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c., Sąd stwierdzając, że orzeczenie wydane zostało na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to nie powinien być zostac w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego (LEX nr 738350). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, nie powinien być stosowany przez Sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału.

Przyjęcie rozumowania odmiennego sprowadza się do konieczności formułowania podstawy prawnej wyroku na podstawie niezgodnego z Konstytucją przepisu ustawy wprowadzającej w życie obowiązek wstrzymania emerytury w stosunku do osoby, która nie rozwiązała stosunku pracy. Niezgodność z Konstytucją przepisu ustawowego z istoty rzeczy jest stwierdzana po okresie jego obowiązywania, w sytuacji w której regulacja wywarła już negatywny skutek w sferze praw jednostki. Nie można wszakże podzielić uprawnienia skarżącej do emerytury na okres do dnia ogłoszenia wyroku przez Trybunał Konstytucyjny poprzez uznanie wstrzymania wypłaty świadczenia za zasadne i po dniu ogłoszenia wyroku Trybunału, kiedy nastąpiło wznowienie wypłaty świadczenia. Warto w tym miejscu podkreślić, że wznowienie prawa do wypłaty świadczenia nie wymaga od sądu stwierdzenia zaistnienia szczególnych przesłanek, lecz stwierdzenia jedynie faktu bezpodstawnego wstrzymania prawa do świadczenia. W konsekwencji odwołująca ma prawo do uzyskania świadczenia, które zostało jej wstrzymane w sposób niezgodny z prawem. Skutek retroaktywny orzeczeń Trybunału powinien w szczególności dotyczyć sytuacji, gdy wykonanie wyroku nie wymaga zmian legislacyjnych.

Rozstrzygając sporne zagadnienie wypada też zauważyć, że na tle stanów faktycznych wywołanych orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012r. (w sprawie o sygn. K 2/12), zapadło już szereg orzeczeń wskazujących jednoznacznie na utrwalenie się stanowiska o retroaktywnym skutku wyroku Trybunału (por. wyrok SN z 14 kwietnia 2014r., II UK 439/13, LEX nr 1458716; wyrok SN z 12 marca 2014r., II UK 358/13, LEX nr 1444458; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 20 lutego 2014r., III AUa 1303/13, LEX nr 1454582; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 5 lutego 2014r., III AUa 604/13, LEX nr 1428162; wyrok SN z 23 października 2013r., I UK 122/13, LEX nr 1402594).

Reasumując powyższe rozważania, stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadzi do derogacji uznanych za niezgodne z Konstytucją przepisów ze skutkiem ex tunc.

Mając na uwadze całość zaprezentowanej powyżej argumentacji Sąd Apelacyjny orzekł o oddaleniu apelacji pozwanego jako bezzasadnej - na podstawie art. 385 k.p.c.